

Yttrande över åtgärdsprogram för äldre lövskogar med vitryggig hackspett som paraplyart

Naturhistoriska riksmuseet (NRM) har fått rubricerade åtgärdsprogram för remiss och vill avge följande yttrande.

Naturhistoriska riksmuseets yttrande

I följebrevet till remissen, anges att det är särskilt angeläget att få synpunkter på;

- mål,
- föreslagna åtgärder,
- hur arbetet ska genomföras i landskapet,
- insatserna i förhållande till ekonomiska resurser och arbetskraft,
- ambitionsnivå som anges för privata aktörer.

Nedan följer NRMs synpunkter på respektive frågeställning.

Generellt

Översiktskartan (sid 8) visar att Sverige i förhållande till Norge och Finland har mindre andel av områden där minst 9 % av skogen inom ett 55 km² stort område utgörs av lövskog och i texten anges att detta är en följd av intensivt landskapsbruk och där intensivt skogsbruk för virkesproduktion är huvudorsaken.

Att det råder avsaknad på lövskog av rätt sammansättning i det svenska skogslandskapet är en känd faktor. Orsakerna till detta är dock mer komplexa än vad som framkommer i utkastet. NRM delar uppfattningen att skogsbruket är en huvudfaktor men vill ändå lyfta det faktum att det sällan går att peka ut en enskild faktor utan orsakssambanden i naturen ofta är komplexa. Skoglig statistik visar på att andelen lövskog, särskilt i grova dimensioner faktiskt ökar. Vad som saknas är klenare dimensioner samt vissa sorters lövskog. Orsakerna till förändringen som skett över tid, kan förutom till skogsbrukets påverkan även kopplas till andra förändringar, t ex den kraftigt ökade stammen av klövvilt. För att säkerställa att lövskogsandelen ökar ytterligare, och framförallt i de dimensioner och områden där det behövs för att skapa och upprätthålla lämpliga biotoper för olika arter – inte bara den vitryggiga hackspetten – krävs en bred orsaksanalys.

Naturhistoriska riksmuseet

NRM vill i detta sammanhang också reflektera kring åtgärdsprogrammets generella inriktning. Lövskogens betydelse för skogslandskapets artinnehåll är stort, och ett varierat skogslandskap med sammansatta skogsbestånd skapar förutsättningar för en rik biodiversitet. Det bör övervägas, vilket NRM vill rekommendera, att separera det rent artrelaterade åtgärdsprogrammet – vitryggig hackspett – från en strategi (kanske rent av åtgärdsprogram) för att säkerställa äldre lövskogar och lövskogsinslag i det generella skogslandskapet. På detta sätt blir det lättare att förstå och överblicka å ena sidan insatser som behövs för att utveckla och behålla vissa särskilt viktiga landskapstyper, å andra sidan de insatser som mer konkret bör riktas in mot särskilt hotade arter.

Mål (sid 23)

I målen används begreppet landskap på ett sätt som gör det oklart vad som egentligen avses. Å ena sidan kan begreppet i den användning som sker uppfattas som hela det svenska skogslandskapet, å andra sidan som utbredningsområdet för den vitryggiga hackspetten. För att göra det tydligare vad som avses, bör begreppet renodlas så att den som ska ansvara för genomförandet vet vad som avses.

NRM har ingen uppfattning om tidsangivelserna förutom att det snarast bör tas fram en lövskogsstrategi enligt ovan – inte bara för Vitryggens utbredningsområde – utan även på nationell nivå.

Det tidigare åtgärdsprogrammet (2005 – 2008 med förlängning 2005 – 2011) för Vitryggig hackspett hade rubriken *Åtgärdsprogram för bevarande av Vitryggig hackspett och dess livsmiljöer* och detta förslag har rubriken *Åtgärdsprogram för äldre lövskogar med vitryggig hackspett som paraplyart*.

Med den senare rubriken tolkas att de åtgärder som föreslås i detta åtgärdsprogram i första hand syftar till att bevara lövskogsmiljöer och genom det skapa biotoper/habitat för särskilt krävande och hotade arter och där Vitryggig hackspett betraktas som en paraplyart.

De långsiktiga och kortsiktiga mål som föreslås tolkar NRM som att det är insatser för miljön men också direkt riktade insatser för arten. Arten är en symbol och indikation för att man lyckats med miljön men i målbeskrivningen bör det göras en tydlig skillnad på detta.

Föreslagna åtgärder, hur arbetet ska genomföras i landskapet samt ambitionsnivå som anges för privata aktörer

Information

Rådgivningen blir allt viktigare på regional- och lokal nivå. Ansvar att ha en tillräcklig kunskap om alla åtgärdsprogram kan inte enbart läggas på enskilda skogsägare/markägare. På sid 40 redovisas ytterligare 10 åtgärdsprogram som bör samordnas med detta förslag till åtgärdsprogram. För den enskilda skogsbrukaren som också har ansvar för vård av andra värden, är detta mycket svårt att överblicka.

NRM vill lyfta fram och kraftigt poängtera vikten av att en myndighet, förslagsvis skogsstyrelsens lokala konsulter i samverkan med länsstyrelsens personal inom säkerställande och artområdet, genomföra rådgivning för fastigheter i prioriterade områden liksom för att upplysa om de stöd som går att söka för att bidra till ökat lövskogsinslag eller substrat av död ved.

Skogsstyrelsen har på sin hemsida en portal för "Min Skog" som kan kompletteras med mer information på landskapsnivå och som kan bli ett vassare verktyg vid rådgivning. Denna rådgivning kan vara informerande och kunskapsbyggande liksom den ibland kan vara skarp och där konsulenterna ger ett rådgivningskvitto.

Ny kunskap

NRM konstaterar, som remissutkastet, att vitryggig hackspett är en väl studerad art där omfattande kunskapsuppbyggande insatser har skett över lång tid. Trots detta tillstyrker NRM att ytterligare kunskapsuppbyggande insatser genomförs men att de resurser som finns till förfogande i första hand ska ges till åtgärder för att restaurera och återskapa lämpliga habitat samt till uppföljning av lyckade, respektive misslyckade, återintroduktioner för att tidigt kunna fastställa brister i åtgärderna.

Skötsel och restaurering

För att skapa de miljöer som krävs för återetablering av vitryggig hackspett och andra arter med specifika habitatkrav, behövs huvuddelen av tillgängliga resurser läggas på denna typ av åtgärder. Genom att utnyttja de möjligheter som finns att genomföra åtgärder för ökad biologisk mångfald i redan utpekade områden med naturvärden (även skyddade områden) skapas viktig erfarenhet och kunskap för det fortsatta arbetet. Detta kan innebära ett nytt arbetssätt som bygger på samlad lokal-regional-nationell kunskap till grund för ”modigt experimenterande och återföring av erfarenheter” som i sin tur ger ett effektivt miljöarbete.

Populationsförstärkande åtgärder, 3 miljoner

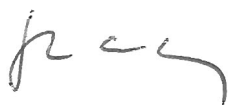
Den vitryggiga hackspettens bevarandestatus är i dagsläget så trängd att det kan finnas motiv för fortsatta försök med reintroduktion. Generellt har NRM dock uppfattningen att stor återhållsamhet ska råda med sådana åtgärder.

Insatserna i förhållande till ekonomiska resurser och arbetskraft

NRM anser att man bör utgå från att det finns både tillräckligt med kunskap om arten och om Sveriges biogeografi och att det finns en prioriteringskedja för insatser för återskapande av värdefulla miljöer från nationell till lokal nivå. Prioriterade områden för "äldre lövskogar med...." är redan utpekade. Det utvecklas också planeringsinstrument med satellitscener, flygbilder osv som effektiviserar fältarbetet. Insatser för detta utvecklingsarbete återbetalas med effektivare fältarbete, snabbare återföring av kunskap, bättre underlag för högre kvalitet i de olika planeringsnivåerna och i åtgärderna.

Vem som beslutat

Detta yttrande har fastställts av överintendent Jan Olov Westerberg efter föredragning av intendent Ulf Johansson. I den slutliga beredningen har deltagit Kjell-Arne Johansson, enhetschef zoologi, Per Ericson, avdelningschef forskningsavdelningen samt Karina Lövgren, stabsansvarig.

Jan Olov Westerberg

Ulf Johansson